

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สังคมพื้นฐานของมนุษย์คือครอบครัว หากบุคคลในครอบครัวมีการจัดการระบบของครอบครัวเป็นอย่างดี การรู้จักหน้าที่ ปฏิบัติภารกิจของตนเองอย่างมีศักยภาพ พัฒนาคุณภาพของตนเอง สร้างเสริมความสัมพันธ์ มีกิจกรรมครอบครัว ส่งเสริมและพัฒนาการความรู้สึกทางอารมณ์ของบุคคลในครอบครัว อันหมายถึง ความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ ความคิด (Thinking) ความเชื่อ (Belief) และความหวัง (Hope) ของคนในครอบครัวก็จะเกิดแรงพลังขับเคลื่อนให้ครอบครัวมีประสิทธิภาพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในแนวทางปฏิบัติเดียวกัน ความเป็นบุคคลของมนุษย์ในสังคมเกิดได้เพราะอยู่ในกลุ่มที่มีบทบาท ตามโครงสร้าง เงื่อนไข ปทัสถานทางสังคม สถานภาพของบุคคลในกลุ่มเป็นไปตามความตกลงยินยอมของกลุ่ม กำลังขับเคลื่อนของกลุ่มจะส่งผลในการพัฒนาชุมชนในรูปแบบต่างๆ ผลในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มประชากรที่รวมตัวกันคัมซา - กาแฟ ในยามคำคืนจะเป็นอย่างไรและส่งผลในด้านใด การวิจัยเพื่อศึกษาพลังของกลุ่มในการพัฒนาชุมชน จึงมีความจำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาจากภาพลักษณ์ของปรากฏการณ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมกับกลุ่มทางสังคม การรับรู้หรือการได้มองเห็นกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ที่ส่งผลในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในหลากหลายรูปแบบ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลต่างๆ ได้มาจากการที่ผู้วิจัย สัมภาษณ์ประชากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง การนำเสนอข้อมูลจึงเป็นการนำคำสัมภาษณ์มาเขียนนำเสนอ มีความจำเป็นที่ต้องปรับคำพูดเป็นภาษาเขียนที่สละสลวย เพราะคำให้สัมภาษณ์บางคำเป็นภาษาท้องถิ่น หรือภาษาเฉพาะของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นที่เข้าใจกันในกลุ่ม และเพื่อที่จะให้ผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจได้เข้าใจความหมายอย่างถูกต้องและชัดเจน ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ โดยนำเสนอทำให้สัมภาษณ์ในเรื่องของลักษณะ

และรูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่ม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเรื่องของโครงสร้างและเงื่อนไขการรวมกลุ่มที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองและกระบวนการประชาสังคม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์ ลักษณะ และรูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของประชากรในการดื่มชา - กาแฟ ตอนคำค้น

1. กลุ่มประชากร

1.1 กลุ่มพนักงานโรงงานปูนซีเมนต์ไทย

“กลุ่มของผมเกิดจากความผูกพัน เพราะพวกเรารู้จักกันมาตั้งแต่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็แยกย้ายกันไปเรียนต่อ ส่วนใหญ่ก็จะเรียน ปวช. สายอาชีพมี ช่างยนต์ ช่างไฟ ช่างอิเล็กทรอนิกส์ บัญชี จบ ปวช. ก็มีเรียนต่อ ปวส. คือ ธรรมรัตน์ กับประเสริฐ ช่วงที่โรงงานรับสมัครลูกจ้างชั่วคราวมี 4 คน ที่ไปสมัครพร้อมกัน มีผม สิทธิพงศ์ ประเสริฐและพรชัย ทำงานเป็นลูกจ้าง 2 ปี ธรรมรัตน์สอบบรรจุเป็นพนักงานวุฒิ ปวส. ผมกับ สิทธิพงศ์สอบบรรจุได้เป็นพนักงานวุฒิ ปวช. หลังจากนายธรรมรัตน์เกือบ 2 ปี พรชัยกับ ประเสริฐสอบไม่ได้ก็ยังคงเป็นลูกจ้างชั่วคราว และมีเพื่อนรุ่นน้องกิดติสอบบรรจุได้ รู้จักกันมาก่อน ตอนหลังก็มารวมตัวกันมี 8 คน” (จากการสัมภาษณ์ นายชลธิ มาลากุล พนักงานโรงงานปูนซีเมนต์ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2545)

“พวกผมรวมตัวกันดื่มชา - กาแฟ ตอนกลางคืน เกือบ 5 ปีแล้ว ตั้งแต่มีร้านขายไม้ที่ร้าน จนทุกวันนี้มากเต็มไปหมด แรกเริ่มก็ชวนกันมาดื่มกาแฟตอนเป็นลูกจ้าง บางที่ดื่มก่อนแล้วไปเข้าเวรกลางคืน แต่ส่วนมากจะนัดเวลากันประมาณ 2 หุ่่ม ทุกครั้งแม้จะไม่หิวแต่มาถึงก็ต้องกินเป็นประจำคือ ขนมปังชุบไข่ทอดบ้าง ขนมปังอบไอน้ำบ้าง นั่งกินกันเกือบชั่วโมง บางที่คุยเพลิน 2 ชั่วโมงก็มี ทางร้านเติมน้ำชาให้หลายกาที่เกรงใจให้เขาคิดสตางค์ แต่เขาก็ไม่ว่าอะไร เพราะเป็นขาประจำ จ่ายเงินก็ผลัดกันครับ ส่วนมากก็รื้อยกว่าบาท อาทิตย์หนึ่งก็ประมาณ 4-5 ครั้ง ถ้าฝนตกก็หยุด ผมพักอยู่ในโรงงานฯ ยังต้องขับรถออกมารอพวกนี้อยู่ในตลาดมาง่ายกว่าผมอีก” (จากการสัมภาษณ์ นายธรรมรักษ์ โทนาอรรถ พนักงานโรงงานปูนซีเมนต์ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2545)

1.2 พนักงานครูเทศบาลตำบลปากแพรก

“พวกหนูสนุกสนานกันมากกว่า ตอนแรกก็ชวนกันมาดื่มชา - กาแฟ ผลัดกันชวน เพราะพักอยู่บ้านพักครูเกือบทุกคน หลังๆ ชักติดใจมานั่งคุยและดูทีวีนานเป็นชั่วโมง คุยกันรู้เรื่องดีเพราะอายุใกล้เคียงกัน อย่างหนูนี่ถือว่าเป็นน้อง ใหม่ๆ ก็ 3-4 คน พอช่วงหลังๆ 8-9 คน ทุกคืน กินไปเซกันไป นิ่งหยอกกัน จำแบบแชร์กันตลอด บางคืนหิวถ้ามาครบก็เกือบ 200 สนุกดี ครูด้วยกันพูดคุยกันรู้เรื่อง นัดกันอาทิตย์หนึ่งก็ 3-4 วัน ทุ่มครึ่ง หรือ สองทุ่ม” (จากการสัมภาษณ์ นางเสาวภา คำแหง อาจารย์พิเศษโรงเรียนเทศบาลวัดท่าแพ ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2545)

1.3 กลุ่มชมรมกีฬาลีลาศสัมพันธ์ทุ่งสง

“ผมชอบลีลาศ 20 กว่าปีแล้ว เป็นการออกกำลังกาย เมื่อก่อนมีผม คุณประชา คุณมาตี คุณสุภาและแฟน จะนัดกันทุ่มถึงทุ่มครึ่งไปนครฯ ทานอาหารเสร็จเรียบร้อยก็ไปลีลาศ กว่าจะกลับก็เที่ยงคืน ช่วงหลังก็เลยชวนคุณแคว้ตั้งชมรมลีลาศ ชักชวนผู้สูงอายุบ้าง ไม่สูงอายุบ้าง เด็กๆ ก็มีมาเป็นสมาชิกออกกำลังกาย แต่ตอนนี้สมาชิกก็มีเข้าๆ ออกๆ ซ้อมเสร็จก็ชวนกันมาดื่ม กาแฟ ก็ประมาณ 3 ทุ่ม ถือเป็นการนั่งพักเหนื่อยคุยกัน ดื่มกาแฟ ผมจะไม่ค่อยเลือกร้าน ไม่ร้านหัวเลี้ยวตรงที่ร้านหน้าธนาคารเกษตรและสหกรณ์ ส่วนมากก็ผม คุณประชาจะจ่าย เพราะถือว่าเราอาวุโสและก็ถือว่าพร้อมในกลุ่มลีลาศ ไม่ค่อยคิดอะไร ออกกำลังกาย สนุกสนาน พูดคุยกัน ผมชอบช่วยเหลือสังคม มีอะไรก็ขอให้บอก อาทิตย์หนึ่งก็ออกมาลีลาศ เกือบทุกวัน แต่ดื่มชา - กาแฟ ก็ประมาณ 3-4 ครั้ง บางทีก็ไปกินข้าวต้ม” (จากการสัมภาษณ์ คุณประสงค์ เตตวิงส์ กรรมการผู้จัดการบริษัทเซวาร์เทินพาราวิวดทุ่งสง ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2545)

1.4 กลุ่มห้องอาหารแสงไทย

“กลุ่มของพี่เป็นกลุ่มคนแก่ก็ได้ เพราะอายุมากๆ ทั้งนั้น รวมตัวจากหลากหลาย อาชีพ ตอนแรกก็เริ่มจากลีลาศ เราจ้างครูจากนครฯ มาสอนเต้นรำให้กับสมาชิก เริ่มใหม่ๆ สมาชิกมาก เกือบ 30 คน รวมถึงคุณสุภา คุณประสงค์ คุณประชาด้วย ตั้ง 10 กว่าปีมาแล้ว เต้นรำเสร็จต่างคนก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เหลืออยู่ 4-5 คน ก็ตั้งโต๊ะกันต่อ ก็มีพี่ พี่จิตตินาถ พี่สมถวิล พี่นิมิตร และพี่เพ็ญศรีที่เป็นขาประจำ ซื่ออะไรหลายอย่างมานั่งทานกันกว่าจะกลับบ้าน ก็ราวๆ 4 ทุ่ม-5 ทุ่ม พอมีชมรมกีฬาลีลาศเมื่อประมาณ 5 ปี ก่อน ก็เหลือกัน 10 คน หลังๆ จะไม่จ้าง อาจารย์มาสอนเพราะประสบการณ์มากขึ้น ถือว่าเป็นการออกกำลังกาย เต้นรำกันเสร็จก็ออกไป ดื่มน้ำชา - กาแฟกัน คุยกันหลายเรื่อง อาทิตย์หนึ่งก็ประมาณ 4-5 ครั้ง บางวันก็ดื่มน้ำกันตรงนี้ (สถานที่ในห้องจัดเลี้ยง) ชงกาแฟ โอวัลติน กินกันสนุกสนาน จนมต่างคนต่างหามา หิวมา

คนละอย่าง ขนมหครงไหนดร้อย ใครไปเที่ยวมาก็ซื้อกันมาตามประสานสูงอายุ” (จากการสัมภาษณ์ คุณวัลยา เหมทานนท์ เจ้าของห้องอาหารแสงไทยทุ่งสง ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2545)

1.5 กลุ่มนักธุรกิจ

“เหมือนเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องมาพบกัน ประมาณทุ้มครึ่งถึงสองทุ้มมีเรื่องเยอะแยะที่จะคุยกัน เพราะส่วนใหญ่ทำธุรกิจ 3 – 4 คน เป็นนักเรียนมัธยมจากโรงเรียนทุ่งสงด้วยกันราว 4 – 5 ปี ตั้งแต่ คุณปู (เจ้าของร้านบอสเบเกอร์) เปิดร้าน ตอนแรกๆ ก็นัดกันกินอาหารเย็น ราคหน้า ข้าวผัด พวกอาหารจานเดียว แล้วนั่งคุยกัน ตอนหลังๆ ต่างคนก็ชวนพรรคพวกมา ทุกคืนก็ 8 คน น้อยมากที่จะไม่มาดื่มชา – กาแฟ บางทีเจ้าของร้านก็มานั่งด้วยกัน แต่แก่งั้นนั่งผลัดกันเลี้ยง นิสัยชอบคุย ชอบวิจารณ์ ไปทุกเรื่อง จึงรวมตัว คุยกันได้นานหน่อย” (จากการสัมภาษณ์ คุณสกล โอธวารี เจ้าหน้าที่สินเชื่อธนาคารนครหลวงไทยทุ่งสง ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2545)

1.6 กลุ่มนายเขวง จินวรรณ

“พวกเราพร้อมตัวด้วยจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ทำบุญ จะมานั่งคุยกันเรื่องของธรรมะ สนใจที่จะปฏิบัติธรรมและออกปฏิบัติธรรมยังสถานที่ต่างๆ เพื่อหาประสบการณ์ เป็นการพักผ่อนใจ เพราะทุกคนก็ผ่านร้อนผ่านหนาวมามาก พบเรื่องวุ่นวายต่างๆ มาตลอดชีวิต ตั้งแต่มีครอบครัว จนขณะนี้ลูกเต๋าก็เรียนจบมีการมีงานทำ พวกที่ยังภาระหนักเหมือนเจ้แหว่ (คุณอาภา) คุณสุวดี เพราะลูกยังเรียนไม่จบ ไม่มีงานทำ และยังมีลูกอยู่ พวกแก่ง จะคอยแนะนำให้คำปรึกษา แต่จุดมุ่งหมายใหญ่ของทุกคนคือ การทำบุญ แสวงหาบุญ หาความสงบให้ชีวิต ชา – กาแฟ ของกลุ่มป่าสุคนธ์จัดเตรียมขนมต่างๆ ก็ลุงปิ่น (คุณอภิชาติ) เจ้แหว่จะหามา ราวทุ้มครึ่งก็จะมานั่งคุยกัน เตรียมตัวกันสวดมนต์หรือนัดไปทำบุญในวันหยุด” (จากการสัมภาษณ์ คุณเขวง จินวรรณ หัวหน้าแผนกการตลาดไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2545)

1.7 กลุ่มหมู่บ้านถาวร

“ผมว่าการรวมตัวกันเป็นสิ่งที่ดี โดยเฉพาะพวกเราหมู่บ้านถาวร 2 ปี ที่ผ่านมา หมู่บ้านเราเป็นที่ยอมรับว่าจัดกิจกรรมวันเด็กได้มาตรฐาน เป็นที่รับรู้ในอำเภอทุ่งสง เพราะหมู่บ้านมีคนมากกว่า 150 หลังคาเรือน หลากหลายอาชีพ ก็คงเริ่มต้นจากความคิดเห็นที่ตรงกัน เหมือนเรามานั่งประชุมกันในวันนี้ คนที่เข้ามา ก็มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เตรียมตัวจัดงานวันเด็กกันในปีนี้ (2546) กระจายความรับผิดชอบจริงๆ แล้ว เราพบกันเกือบทุกวัน ในคณะกรรมการกลุ่มของหมู่บ้าน แต่ในวันพิเศษที่มีการประชุมก็เป็นการประสานความสามัคคี

ความเข้าใจอันดีต่อกัน เกรงใจแก่แต่ประธาน (คุณธีรศักดิ์ วัฒนสิน) ที่ต้องจัดเตรียมชา – กาแฟของว่างบ่อยๆ” (จากการสัมภาษณ์คุณสุวัฒน์ หิรัญกิจรังษี พนักงานองค์การโทรศัพท์ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มกราคม 2546)

1.8 กลุ่มกีฬาเบดมินตัน

“ในกลุ่มขอเบดมินตันฯ นะอาจารย์ ร่วมกันฝึกซ้อมและเข้าแข่งขันระดับท้องถิ่น ระดับภาคบ่อยครั้ง อาจารย์ที่ฝึกสอนก็มี เช่น อาจารย์อำนาจ สว่างอารมณ์ จากโรงเรียนสตรีทุ่งสง ฝึมือแต่คนละคนก็พอใช้ คิดว่าออกกำลังกายได้เหงื่อดี ทำให้เรากระฉับกระเฉงสดชื่น พวกเราซ้อมเบดฯ ราว 5 โมงเย็น เลิกก็เกือบทุ่ม กลับบ้านอาบน้ำอาบน้ำทำกินข้าวกินปลาเสร็จก็จะชวนกันมาดื่มชา – กาแฟ คุยกันเรื่องต่างๆ เรื่องงาน เรื่องธุรกิจ เรื่องการเมืองท้องถิ่น เศรษฐกิจของบ้านเรา จิปาถะ นั่งด้วยกันเกือบชั่วโมงบางครั้งก็นั่งกันนาน” (จากการสัมภาษณ์คุณมาลี ราษฎร์อารีย์ เจ้าของผู้จัดการ บริษัททุ่งสงปิยะกถการ 199 จำกัด ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2546)

2. กลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง

นอกจากความคิดเห็นของประชากรที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ สรุปรนำเสนอมมาแล้ว กลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องหลายท่าน ได้ให้สัมภาษณ์และนำเสนอแนวความคิด รูปแบบ โครงสร้าง และเงื่อนไขการรวมกลุ่ม ดังต่อไปนี้

“ผมคิดว่า กลุ่มผู้ค้ำน้ำชามีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มอย่างชัดเจน อาจจะเริ่มมาจากความเป็นผู้ร่วมงานอาชีพเดียวกัน ทำธุรกิจที่พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้ และน่าจะมีเงื่อนไขชัดเจนในการรวมกลุ่ม” (คุณวิสิฏฐ์ สุทธิภูต รองปลัดเทศบาลตำบลปากแพรก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2546)

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การรวมกลุ่มเป็นการแสดงออกถึงพลังของคน ดังนั้นจึงคิดว่าการที่เขามารวมกลุ่มกันจนเป็นรูปร่างกลุ่มที่ชัดเจนก็น่าจะประกอบด้วย โครงสร้าง ข้อตกลงคือพูดง่ายๆ ว่า เขาน่าจะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างเสริมหรือแสดงออกถึงความเป็นสังคมของมนุษย์” (คุณไพโรจน์ ลีละตานนท์ ผู้จัดการส่วนบัญชีและพัสดุ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

“ผมมองว่ากลุ่มที่รวมตัวกัน น่าจะมาจากความรู้สึกร่วมกันคิดเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน รู้เรื่อง ยกตัวอย่างว่า ผมเป็นสมาชิกสโมสรไลออนส์ เป็นสมาชิกอีกหลายกลุ่มที่ได้รับเชิญ บางครั้งการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม ผมจะมองที่รูปแบบ เงื่อนไข ข้อตกลงของกลุ่มว่า จะต้องทำอย่างไรบ้าง ผมคิดว่าจะเป็นกลุ่มที่มีรูปร่างชัดเจน หรือไม่ก็ตามก็น่าจะมีโครงสร้าง และความคิดที่ไปด้วยกันได้” (นายเชษฐ เพชรสีหมื่น กำนันตำบลที่วัง ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2546)

“กลุ่มคิมชา – กาแฟ ตอนกลางคืน คงเป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานหลายๆ อย่าง เหมือนกัน อย่างแรกก็น่าจะเป็นการมีนิสัยชอบคิมชา – กาแฟ ตอนกลางคืน ชอบการจับกลุ่มพูดคุยกันในเรื่องสัพเพเหระ อาจจะเป็นเรื่องการทำงาน ครอบครั้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่น หรืออะไรอีกหลาย พอนานๆ เข้าก็พัฒนามากขึ้น เพื่อให้มีภาพของกลุ่มที่คงอยู่ได้ จะต้องทำอะไรอีกเยอะแยะที่ทำให้กลุ่มแต่ละกลุ่มมีอายุของกลุ่มยืนนาน” (นายจันทน์ ดอกไม้หอม ศึกษานิเทศก์ 7 เทศบาลตำบลปากแพรก ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2546)

“ในฐานะบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นมานานมันใจมากนะว่า กลุ่มผู้คิมชา – กาแฟ ตอนกลางคืนที่พี่ทำวิจัยอยู่มีความสอดคล้อง และลงตัวในเรื่องของพื้นฐานแนวความคิดว่า “มารวมตัวกันทำไม ด้วยเรื่องอะไร และรวมตัวกันได้นานๆ สัปดาห์ละ ประมาณ 3 – 4 วัน” ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าคิดและน่าสนใจอยู่ไม่น้อย แต่ยืนยันว่าต้องมีจุดประสงค์ที่ตรงกัน” (นางจารี กาลศิษฐ์ทิพย์รัตน์ อดีตผู้ช่วยศึกษานิเทศก์ อำเภอทุ่งสง ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2545)

3. กลุ่มผู้ประกอบการ ชายชา – กาแฟ ตอนกลางคืน

จากการพูดคุย สอบถาม นางมาลย์รติพิศ อินทรแก้วศรี ผู้ประกอบการชายชา – กาแฟ บริเวณสามแยกไปตรง ให้ข้อคิดเห็นเมื่อ 8 มกราคม 2546 ว่า “กลุ่มลูกค้าที่มาร้านหนูบ่อยๆ มาจับกลุ่มกันคิมชา – กาแฟ ถือได้ว่าเป็นลูกค้าประจำ เขามาพูดคุยกันในเรื่องงาน เช่น พนักงานบริษัทปูนซีเมนต์ กลุ่มนักธุรกิจขายเครื่องไฟฟ้า บางครั้งก็กลุ่มธุรกิจขายตรง เช่น กิฟฟารีน แอมเวย์ เรื่องที่คุยกันก็เป็นเรื่องที่เขาสนใจตรงกัน บางทีหนูว่างๆ เขายังเชิญไปนั่งคุยแต่ก็นั่งได้ไม่นาน เมื่อมีลูกค้าเข้ามาสั่งของก็ต้องลุกขึ้นมาขายของ”

นายสันติ หล้าเก็บ ผู้ประกอบการชายชา – กาแฟ บริเวณหน้าธนาคารนครหลวงไทย สาขาทุ่งสง ให้ข้อคิดเห็น เมื่อ 8 มกราคม 2546 ว่า “ผมคิดว่า พวกเขานิสัยเหมือนกัน คือชอบคุยชอบสนุก นั่งคุยกันนานๆ ผมให้บริการเพิ่มน้ำชาร้อนอยู่เรื่อยๆ ส่วนมากผมมองว่า ทำงานด้วยกัน คุยเรื่องงาน เรื่องครอบครั้ว บางทีเรื่องการเมืองท้องถิ่น วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างสนุกสนาน”

นายสุภชัย กิจจะปานนท์ ผู้ประกอบการชายชา – กาแฟ บริเวณหน้าสวนเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ให้ข้อคิดเห็นเมื่อ 8 มกราคม 2546 ว่า “กลุ่มที่มาคิมชา – กาแฟ อาชีพเดียวกัน เขาประจำร้านผมก็จะมีกลุ่มช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ กลุ่มพนักงานธนาคาร กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า ผมจะได้ยินเรื่องที่เขาคุยกันก็เรื่องงาน เรื่องท้องถิ่นบ้านเรา บางทีก็สนุกสนานเฮฮา รวมกลุ่มเพราะอาชีพเหมือนกัน และคิดอะไรคล้ายๆ กัน”

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร การนำเสนอแนวความคิดของกลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาททางสังคม และข้อคิดเห็นของผู้ประกอบการ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของลักษณะและรูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มดื่มชา - กาแฟยามค่ำคืนของประชากรในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations) กลุ่มผู้ดื่มชา - กาแฟรวมกลุ่มกัน เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันมานาน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากรูปแบบที่จะนำเสนอได้ ดังต่อไปนี้

1.1 การเคยเป็นนักเรียน นักศึกษาร่วมสถาบันเดียวกัน ทำให้มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งเหนียวแน่น เพราะในหลักของความเป็นจริงโดยทั่วไป เพื่อร่วมเรียนสมัยเมื่อเป็นนักเรียนของทุกคนมีมากมาย แต่ที่ยังสามารถติดต่อ คบหาสมาคมประกอบอาชีพในท้องถิ่น และยังสามารถรวมกลุ่มกันได้ จึงเป็นกลุ่มที่เหนียวแน่นมีความผูกพันที่ชัดเจน มีแนวคิดพื้นฐานที่ตรงและสอดคล้องกันมากที่สุด

1.2 การปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกัน ในกลุ่มนี้ถึงแม้ว่าจะมองเพียงเฉพาะเพื่อนร่วมงานในหน่วยงานเดียวกัน ยังมีความหมายรวมถึงลักษณะงาน อาชีพเดียวกัน โดยระยะเวลาของการปฏิบัติงานร่วมกัน จะเป็นสิ่งผูกพันโยงใยที่ทำให้กลุ่มมีแนวความคิดตรงกัน ใช้เวลานอกการทำงานรวมกลุ่มกันพัฒนาตนเอง การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การประกอบธุรกิจหรือกลุ่มนักธุรกิจ ชุมชนจะมองบุคคลกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในเรื่องของเศรษฐกิจ อันหมายถึงจะเป็นกลุ่มที่ได้รับความเชื่อถือจากชุมชนในเรื่องทรัพย์สินเงินทอง เครดิตที่ได้รับจากธนาคารหรือสถาบันทางการเงิน การนำเงินมาลงทุนหมุนเวียนค้าขาย การรวมกลุ่มของกลุ่มดังกล่าวจึงจัดได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเชิงธุรกิจ

1.4 ความผูกพันในฐานะคนในชุมชนเดียวกัน เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่คนในชุมชนเดียวกัน อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน มีความรู้จักคุ้นเคย สนิทสนมกัน ในระยะเวลาอันยาวนาน ย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หากจะมองเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการรวมกลุ่มของประชากร ความผูกพันในฐานะคนในชุมชนเดียวกันจะเป็นภาพลักษณ์ที่ชัดเจนที่คงไม่มีใครสามารถปฏิเสธได้

2. บทบาท (Role) บทบาทของสมาชิกกลุ่มที่ร่วมดื่มชา – กาแฟ ถึงแม้ว่าสมาชิกกลุ่มจะไม่มีความคิดว่าตนเองมีบทบาทในการรวมกลุ่ม แต่พฤติกรรมพื้นฐานอันได้แก่ การยอมรับซึ่งกันและกันเป็นตัวบ่งชี้ให้บุคคลภายนอกได้ทราบว่าคุณสมบัติทั้งบทบาทของสมาชิกและบทบาทของกลุ่ม

2.1 กลุ่มประชากร

2.1.1 คุณชลธิ มาลากุล จากกลุ่มพนักงาน โรงงานปูนซิเมนต์ให้สัมภาษณ์เมื่อ 26 มีนาคม 2546 ว่า “ในกลุ่มจะยกย่องให้ธรรมชาติเปรียบเหมือนหัวหน้ากลุ่ม เพราะจะเป็นบุคคลที่ค่อนข้างจะเก่งตั้งแต่สมัยเรียน มีแนวความคิดในการจัดการเรื่องการทำงาน มีโอกาสดีที่ไปดูงานจากโรงงานอื่นๆ สามารถนำเสนอให้เพื่อนเข้าใจได้ ประเสริฐกับพรชัย ก็จะมีบทบาทในเรื่องของการวิเคราะห์เรื่องของการเมืองท้องถิ่น นำเสนอประเด็นที่จะพูดคุยกันรวมไปถึงเรื่องราวของครอบครัวและเศรษฐกิจด้วย”

2.1.2 คุณไชยยุทธ คำแหง จากกลุ่มพนักงานครูเทศบาลตำบลปากแพรกให้สัมภาษณ์เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2546 ว่า “กลุ่มของพวกเราจะยกย่องให้พี่สุปราณีเป็นหัวหน้ากลุ่ม นอกจากจะพูดคุยเรื่องการเรียนการสอน การนำเสนอแนวความคิดในการหาอาชีพเสริมก็เป็นเรื่องที่คุณกลุ่มให้ความสนใจ เพราะบางครั้งก็ไม่ค่อยพอใช้จ่าย กำลังมองธุรกิจพิเศษเพื่อเสริมรายได้ ทุกคนก็ร่วมกันเสนอความคิด ให้เหตุผล ความเหมาะสมในการทำธุรกิจเสริม ตอนนี้กำลังจับธุรกิจน้ำดื่มสมุนไพรวิวัฒน์”

2.1.3 คุณศิริกัญญา พันัส จากกลุ่มชนรมลีลาศสัมพันธ์ทุ่งสง ให้สัมภาษณ์เมื่อ 16 มีนาคม 2546 ว่า “นอกจากคุณประสงค์ คุณประชา จะเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่สมาชิคนำเสนอแล้ว ยังมองลึกลงไปอีกว่าทุกคนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการผลักดันกิจกรรมของชมรมฯ สมาชิกบางคนทราบข่าวว่ามีการแข่งขันลีลาศระดับพื้นฐานก็แจ้งกันให้ทราบ บางทีตอนฝึกซ้อมก็ลืมกัน แต่พอมานั่งดื่มชา – กาแฟ ก็นำเสนอพูดคุยถึงรูปแบบแนวทางคัดเลือกนักเรียนเพื่อเข้าร่วมแข่งขัน หรือการซื้อบัตรของชมรมลีลาศจากอำเภออื่นๆ ผลัดกันสนับสนุนกิจกรรมที่ทางชมรมแต่ละชมรมจัด”

2.1.4 คุณนิมิตร ไตรวนาธรรม จากกลุ่มห้องอาหารแสงไทย ให้สัมภาษณ์เมื่อ 9 มกราคม 2546 ว่า “ทุกคนมีบทบาทร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การจัดการเตรียมการในการฝึกซ้อมลีลาศ กิจกรรมการเดินทางไปเที่ยวในวันหยุด การบอกกล่าวถึงความจำเป็นของแต่ละครอบครัวของทุกคน การวางแผนให้ความช่วยเหลือเวลาสมาชิกกลุ่มคนใดมีความเดือดร้อน จะช่วยเหลือกันจัดการทุกอย่างแทนกันได้หมด กลุ่มของผมยึดโยงกันด้วยความรักความเข้าใจ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2.1.5 คุณสกล โอจวารี จากกลุ่มนักธุรกิจ ให้สัมภาษณ์เมื่อ 8 มีนาคม

2546 ว่า “บทบาทของสมาชิกกลุ่มชัดเจน ในเรื่องที่ทุกคนต่างนำเสนอแนวความคิดหรือข้อคิด ในเรื่องในกลุ่มซึ่งอาจจะมีใครสักคนหนึ่งนำเสนอประเด็นขึ้นมา พูดคุยจากเหตุผล กลุ่มพวกผม ชอบพูดเรื่องการเมืองท้องถิ่น เป็นเรื่องใกล้ตัวดี เห็นกันอยู่ทุกวัน มีเรื่องนำเสนอกันทุกคืน บางคืนติดลมปิดสภาไม่ลงก็มี”

2.1.6 คุณอาภา แซ่ว่อง จากกลุ่มนายเซว่ง จินวรรณ ให้สัมภาษณ์เมื่อ 6 มกราคม 2546 ว่า “กลุ่มนี้ยกให้พี่เซว่งเป็นประธาน เกือบทุกวันตอนเย็นราวทุ่มตรง (19.00 น.) จะมานั่งทั้งดื่ม ทั้งกิน ขนมต่างๆ ก็จะจัดหากันมา แต่ผู้จัดซื้อที่เป็นหลักก็คือ โกปิ่น (อภิชาติ พันทวีศักดิ์) จะมีทั้งผลไม้ ขนมทุกอย่างเพราะอยู่ใกล้ตลาด บางทีใครไปธุระที่อื่นก็จะซื้อหากันมา กลุ่มของพวกเรากินอ่อม พี่เซว่งจะพูดคุยแนะนำเรื่องของธรรมะ บางทีก็ถกปัญหาธรรมกัน ทำสมาธิด้วยกันหลังจากเสร็จภารกิจ” กลุ่มนี้น่าจะมีบทบาทเรื่องของการทำบุญมากที่สุด

2.1.7 คุณอุดม สุชาติพงษ์ จากกลุ่มหมู่บ้านถาวร ให้สัมภาษณ์เมื่อ 3 มกราคม 2546 ว่า “สมาชิกทุกคนในกลุ่มหมู่บ้านถาวร มีหน้าที่และบทบาทร่วมกันที่จะดำเนินงาน ของหมู่บ้าน ในหลายๆ ด้าน เหมือนการประชุมครั้งล่าสุดในวันนี้ บทบาทของผู้เข้าร่วมประชุม ในการเตรียมจัดงานวันเด็ก ประธานคือคุณธีรศักดิ์ มีบทบาทที่ชัดเจนคือ เตรียมงานการประชุม สถานที่ เครื่องดื่ม ของว่าง เอกสารประกอบการประชุม ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมก็จะนำเสนอ มอบหมายหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล”

2.1.8 คุณถาวร มหิสรากุล จากกลุ่มแบดมินตันให้สัมภาษณ์เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2546 ว่า “บทบาทกับหน้าที่คงไม่แตกต่างกัน ทุกคนมีบทบาทในการแสดงออก ถึงความสามารถด้านกีฬาแบดมินตัน การฝึกซ้อม นำเสนอโปรแกรมการแข่งขัน การรวมตัวกัน เป็นทีม และรวมกลุ่มกันเข้าร่วมแข่งขันในระดับท้องถิ่น บางคนมีความสามารถสูงเหมือนคุณสุรชิต ก็มีบทบาทพิเศษแนะนำเทคนิคต่างๆ ได้”

2.2 กลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง

2.2.1 “ผมมีความรู้สึกที่สมาชิกกลุ่มจะมีบทบาทเป็นของตัวเอง ตามศักยภาพของแต่ละคน บางคนมีความคิดความอ่านที่ดีก็สามารถนำเสนออะไรหลายๆ อย่างให้กับคนอื่น ในกลุ่ม บางคนให้บริการที่ดีต้องเป็นผู้จัดการของกลุ่มในเรื่องต่างๆ คือสรุปสั้นๆ ว่า ใครมีอะไรดี ก็แสดงออกมาให้ได้รับรู้กันในกลุ่ม” (จากการสัมภาษณ์ ประดิษฐ์ ชื่นประเสริฐ เมื่อ 20 มกราคม 2546)

2.2.2 “หากจะพูดถึงบทบาทของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม ผมคิดว่าทุกประเภท ของกลุ่มต่างคนต่างมีบทบาทต่อกัน โดยอัตโนมัติ ขอยกตัวอย่างนอกเหนือจากกลุ่มที่รวมตัว

ดื่มชา – กาแฟ กลุ่มอื่นๆ ที่ผมเป็นสมาชิกอยู่เช่น กลุ่ม Lions หรือ กลุ่มค่านัน ความรับผิดชอบ
ในหน้าที่ของสมาชิกที่มีต่องานหรือกิจกรรมกลุ่มน่าจะชัดเจนในเรื่องบทบาทของสมาชิก
และคิดว่านอกจากนั้นภาพรวมในความก้าวหน้าหรือคุณภาพของกลุ่มจะเป็นผลที่บุคคลภายนอก
มองเห็นได้” (จากการสัมภาษณ์ กำนันเชษฐ เพชรสีห์หมื่น เมื่อ 23 มีนาคม 2546)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่องของบทบาท ประชากรผู้ร่วมดื่มน้ำชา – กาแฟ ยามค่ำคืน
มีบทบาทที่เป็นไปในลักษณะที่เข้ากันได้ พฤติกรรมที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคลในความเป็น
สมาชิกกลุ่ม เป็นไปตามความรู้สึก ความสามารถ ประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม
และความต้องการในการแสดงออกของตนเอง กลุ่มยอมรับและมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ถึง
ความเหมาะสมของเรื่องราวที่น่าเสนอ กระบวนการแก้ปัญหา หรือกระบวนการนำเสนอ
แนวความคิดร่วมกันอย่างมีศักยภาพ ซึ่งบทบาทของกลุ่มประชากรจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์
ศึกษาด้วยตนเองและนำความคิดทฤษฎีมาเปรียบเทียบแล้ว ผลจากบทบาทของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม
หรือบทบาทของกลุ่มในภาพรวมเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งหากจะวิเคราะห์หรือนำความรู้สึก
ความคาดหวังจากสังคมในชุมชนที่จะกำหนดให้กลุ่มต้องมีบทบาทอย่างไร หรือสร้างอะไรให้กับ
สังคมหรือไม่ สังคมในชุมชนไม่ได้มีความคิดและความคาดหวังอะไร จากกลุ่มผู้ร่วมดื่มชา –
กาแฟ ยามค่ำคืน กลับมองว่าเป็นเพียงความสนุกสนานหรือเป็นความนิยมของประชากรเพียง
กลุ่มน้อยที่ชอบดื่มชา – กาแฟ ในยามค่ำคืน เท่านั้น

3. ค่านิยม (Value) ของการรวมกลุ่มประชากร ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์พูดคุยกับ
สมาชิก โดยภาพรวมถึงค่านิยมของการรวมกลุ่มดื่มชา – กาแฟ ในยามค่ำคืนของประชากรในเขต
เทศบาลตำบลปากแพรก พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

3.1 ค่านิยมที่เกิดจากการเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม อันหมายถึง กระแสและ
ปริมาณที่เพิ่มขึ้นของประชากรผู้ดื่มน้ำชา – กาแฟ ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรกที่เพิ่มขึ้น
อย่างรวดเร็ว ในช่วงระยะเวลา 2 – 3 ปีที่ผ่านมา โดยการวิเคราะห์จากจำนวนร้านค้าในคืนที่
อากาศเป็นปกติ ซึ่งสามารถนับและจดบันทึกเป็นสถิติได้ถึง 42 ร้าน (เก็บข้อมูลเมื่อ 30 เมษายน
2545)

3.2 ค่านิยมที่เกิดจากการมีวัตถุประสงค์หรือแนวความคิดที่ตรงกัน กลุ่มประชากร
ที่รวมตัวกันดื่มชา – กาแฟ ยามค่ำคืน มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินภารกิจของกลุ่ม เพื่อให้เป็นไป
ตามความมุ่งหมายที่กลุ่มวางไว้ กลุ่มที่ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการรวมกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์
หรือแนวความคิดของกลุ่มที่ตรงกันอย่างชัดเจน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

3.2.1 กลุ่มชมรมลีลาศสัมพันธ์ทุ่งสง วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มเพื่อพัฒนา

ศักยภาพด้านการออกกำลังกายลีลาศ โดยมีการเรียนเชิญอาจารย์ลีลาศที่มีประสบการณ์จาก จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือกรุงเทพมหานคร และหรือนักกีฬาลีลาศที่ได้รับรางวัลในการแข่งขัน ระดับเขต ระดับประเทศ มาแนะนำสมาชิกให้การส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนในการออกกำลังกาย ด้วยการลีลาศ

3.2.2 กลุ่มนายเขวง จิตรวรรณ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของกลุ่ม คือ การฝึก ปฏิบัติจิต การสวดมนต์ทำสมาธิ สมาชิกกลุ่มได้นำเสนอแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นพุทธมามกะ ที่ดี โดยจัดให้มีการรวมตัวกันสวดมนต์และทำสมาธิ แรกเริ่มก็จะเป็นการรวมตัวเฉพาะสมาชิกกลุ่ม ปัจจุบันก็มีผู้ที่ให้ความสนใจมาร่วมปฏิบัติธรรมทุกวันธรรมสวนะ นอกจากนี้ค่านิยมของกลุ่ม ยังพัฒนาไปสู่การมีจิตศรัทธาที่จะทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน โดยการทอดผ้าป่า สร้างพระพุทธรูปเพื่อจะนำไปประดิษฐาน ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมที่ทางกลุ่มมีจิตศรัทธา

3.2.3 กลุ่มนักกีฬาแบดมินตัน วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ การออกกำลังกาย เพราะสมาชิกกลุ่มทุกคนเป็นนักกีฬาแบดมินตัน การที่กลุ่มมีความคิดที่จะพัฒนาคุณภาพของตนเอง ในการออกกำลังกายในกีฬาที่ตนเองชื่นชอบแล้ว กลุ่มยังได้เชิญครูผู้ฝึกสอน โดยการรวบรวมและ สนับสนุนค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มทุกคน การพัฒนาคุณภาพ และฝีมือของกลุ่มเพื่อร่วมแข่งขัน รวมถึงการสนับสนุนบุตรหลานให้เข้าร่วมออกกำลังกาย ฝึกซ้อมกีฬาแบดมินตันตั้งแต่อายุยังน้อย เพื่อสร้างพื้นฐานให้กับบุตรหลานและผู้สนใจต่อไป ในอนาคต

3.3 ค่านิยมที่เกิดจากความหวัง (Hope) ร่วมกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีกลุ่ม ในรูปแบบต่างๆ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประชากรในเรื่องที่ทำการศึกษา ความหวัง จะเป็นเรื่องของผลลัพธ์ อันเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกเป็นเรื่องที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อ สมาชิกแต่ละคน จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ของการรวมกลุ่มคัมซา - กาเฟ ยามคำคีน และจาก การที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และลงปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม ขอนำเสนอกลุ่มที่รวมตัวกัน ด้วยความคาดหวังที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน จำนวน 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

3.3.1 กลุ่มพนักงานโรงงานปูนซิเมนต์ไทย การเริ่มรวมกลุ่มในระยะแรก เมื่อประมาณ 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2541) มีนายธรรมรักษ์ โทนาอรรด นายกิตติ รักษ์ศรีทอง และ นายสมชาย ขำพล เป็นพนักงานที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ส่วนสมาชิกที่เหลือเป็นเพียงลูกจ้าง ชั่วคราว การรวมกลุ่มเป็นภาพลักษณ์ที่ชัดเจนมีนัยสำคัญ นอกเหนือจากการเป็นปรากฏการณ์ สังคม คือ ความหวังของสมาชิกที่ยังไม่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ภายหลังเมื่อปี พ.ศ. 2543 - 2544 สมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมดได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานในหน้าที่ต่างๆ และในปัจจุบัน

นายประเสริฐ คงสง และนายพรชัย โพธิ์ถาวร ยังคงตั้งความหวังที่จะสอบบรรจุเป็นพนักงาน
โรงงานปูนซีเมนต์ไทย โดยการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนายพรชัย โพธิ์ถาวร และ
นายประเสริฐ คงสง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นอาจารย์จ้างสอนที่วิทยาลัยท่าเรือ
อำเภอปากพนัง

3.3.2 กลุ่มพนักงานครูเทศบาลตำบลปากแพรก ซึ่งถือได้ว่าเป็นพนักงาน
ครูรุ่นใหม่ ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2537 – 2540 ภาพสะท้อนของครูรุ่นใหม่ นอกเหนือ
จากการเป็นครูปฏิบัติงานในหน้าที่ครูแล้ว สังคมและส่วนรวมต้องยอมรับว่าครูโดยส่วนใหญ่
ต้องค้นร่นหาอาชีพเสริม เพื่อมีรายได้พิเศษในการเลี้ยงชีพ ครอบครัว ดังนั้นปรากฏการณ์ของครู
ที่มีอาชีพสำรองจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เป็นปกติ ในกลุ่มของพนักงานครูจึงมีการพูดคุยและ
นำเสนอถึงอาชีพเสริม ซึ่งกลุ่มจะพิจารณาถึงการประกอบอาชีพธุรกิจ โดยหลีกเลี่ยงภาพลักษณ์
อันจำเจของครู คือ การสอนพิเศษ ในราวปลายปี 2545 นางสุปราณี สุขไกว ได้ตัดสินใจสมัคร
เป็นตัวแทนบริษัทเครื่องคัมส์มูนไพรวินวัฒน์ ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จุคประกายให้
เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม วางแผนงานและสมัครเป็นตัวแทนจนในปัจจุบัน นายสมศักดิ์ เชนวถ
ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายในเขตจังหวัดสงขลา และขอย้ายตัวเองไปปฏิบัติงานในจังหวัดสงขลา
นายไชยยุทธ คำแหง ได้เป็นตัวแทนในเขตจังหวัดตรัง ซึ่งในปัจจุบันถือว่าความหวังของสมาชิก
กลุ่มที่จะมีรายได้ เพื่อจะยกระดับฐานะของบุคคลเหล่านี้ประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่ง

3.3.3 กลุ่มนายเขวง จินวรรณ ซึ่งนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่ตั้งความหวังในทาง
พุทธศาสนา โดยสมาชิกกลุ่มหวังใช้พุทธศาสนาเป็นแนวทางแห่งความคิด ที่จะพัฒนาคุณภาพ
จิตใจของสมาชิกให้เป็นบุคคลที่มีความสุขุม รอบคอบ เยือกเย็น สมาชิกคาดหวังถึงการสร้างบุญ
กุศล จะนำมาซึ่งความสุขสบาย ภายใจ และมีความสงบเมื่อเข้าสู่วัยชรา การรวมกลุ่มตั้งความหวัง
ในการขยายผล ความสำคัญของพุทธศาสนา ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น โดยกระบวนการจัดการ
ทอดผ้าป่า จัดสร้างองค์พระประธานนำไปประดิษฐาน เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจ และศรัทธาของ
บุคคลอื่นนิมนต์พระสงฆ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือมาเทศน์ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
และกิจกรรมอื่นๆ ทางพุทธศาสนาอยู่เป็นประจำ

ในส่วนของผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง คุณวิศิษฐ์ สุทธิภูถ ให้สัมภาษณ์เมื่อ 28 มีนาคม
2546 ให้ความคิดเห็นในเรื่อง ค่านิยมของกลุ่ม โดยสรุปว่า “กลุ่มมีค่านิยมร่วมกัน เพราะอย่างน้อย
ความคิดเห็นที่ตรงกัน ความมุ่งหวัง ของกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ เช่นเรื่อง การวิเคราะห์ในเรื่องของ
การปกครองท้องถิ่น แนวทางในการนำเสนอความคิดในเรื่องดังกล่าว สมาชิกกลุ่มและกลุ่มเป็น
พื้นฐานสำคัญ ผมคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมของแต่ละกลุ่มซึ่งแตกต่างกันไป”

พื้นที่ตรวจเอกอรรถพลปลั่งวิทยา ให้แนวคิดเรื่องค่านิยมของกลุ่มไว้ว่า “ถ้าองแบบวิเคราะห์คิดว่า แต่ละกลุ่มมีค่านิยมของกลุ่ม แตกต่างกัน ยกตัวอย่างมีกลุ่มคัมชา – กาแฟ เชิญไปร่วมคัมบอยครั้ง ผมมองในลักษณะของกลุ่มว่า บางกลุ่มมีค่านิยมในการพัฒนาตัวสมาชิกด้านความรู้ เช่น ไปเรียนต่อภาคค่ำที่ เอส.เทค เรียบเสร็จก็มาพบปะกันคัมน้ำชา คุยกันถึงการเรียนและเรื่องที่กลุ่มสนใจ”

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ทำให้สัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูล ถึงผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองและกระบวนการประชาสังคม

สุรวุฒิ ปัดโรสง (2542 : 102) กล่าวว่า การที่บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนจะมีคุณลักษณะแห่งความเป็นพลเมืองในประชาสังคมนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ 3 ประการคือ ความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ระบอบการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง สังคมองค์กรทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ค่านิยม (Value and Virtue) และการมีส่วนร่วม (Participation) หากจะวิเคราะห์ห้มองเจาะลึกไปถึงกลุ่มผู้ร่วมคัมชา – กาแฟ ยามค่ำคืนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ผู้วิจัยขอนำเสนอผลในการพัฒนาคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มประชากร

1.1 ความรู้ ค่านิยม และการมีส่วนร่วมที่มีต่อการเมือง สังคมและวัฒนธรรม

1.1.1 การเมือง ประชากรที่ผู้ทำการวิจัยสัมภาษณ์ได้ให้แนวความรู้ ความคิด ค่านิยม และศักยภาพของกลุ่มด้านการเมือง ดังต่อไปนี้

1.1.1.1 คุณธีระ เสรีวิสุทธิพงศ์ จากกลุ่มของนายสกล โอธวาริ ให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการเมืองว่า “บางครั้งพวกเราอยากจะนำเสนอแนวคิดเรื่องการปกครอง การพัฒนา หรือ โครงการต่างๆ ที่เทศบาลตำบลปากแพรกจัดขึ้นมา กระแสข่าวด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ทีมบริหารทั้งหมด เราก็จะหยิบยกมาพูดคุยกัน เพราะส่วนมากทุกคนในกลุ่มจะชัดเจนในเรื่องของความรู้ ความคิด ในเรื่องของระบอบการเมือง เกือบทั้งหมดของกลุ่มจะเป็นพวกนิยมอ่านหนังสือ เช่น หนังสือพิมพ์ มติชนรายสัปดาห์และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง บางทีในอนาคตอาจรวมตัวกันตั้งทีม ก็ไม่แน่ แต่ก็ขอศึกษาหรือมองภาพของการเมืองให้ชัดเจนกว่านี้ คิดว่าน่าจะไปได้สวยกว่าที่เป็นอยู่” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 24 มิถุนายน 2546)

1.1.1.2 คุณปราโมทย์ สืบถวิลกุล ให้แนวคิดว่า “การเมืองเรื่องท้องถิ่น ประชาชนน่าจะมึบทบาทมากกว่าแนวความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง อันนี้หมายถึงว่า บางครั้งนโยบายของนักการเมืองก็ไม่ได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนสักเท่าไร

แต่ก็ยังดีกว่าถูกเลือกเข้าไปทำงานแล้วไม่ทำอะไร เป็นเรื่องยากที่จะไปตัดสินใจอะไรผิดอะไรถูก ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมืองบางทีก็เหมือนเรื่องกลิ่นไม่เข้า ทยายไม่ออก อยู่ที่ความพอดีและลงตัวมากกว่า” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 24 มิถุนายน 2546)

1.1.1.3 คุณฟ้า แซ่ว่อง จากกลุ่มนายเชวง จินวรรณ ให้แนวคิด เรื่องการเมืองไว้ว่า “การเมืองน่าจะเป็นเรื่องของความพร้อมของบุคคล ที่จะทำงานการเมือง ไม่ขอใช้คำว่า “เล่นการเมือง” เพราะฟังดูแล้วแย่ หากทุกคนพยายามเพียงเพื่อเล่นการเมือง สังคมประชาชาติคงไปไม่รอด ดังนั้นคนที่จะเสียสละทำงานด้านการเมืองควรมีความพร้อม ในเรื่องของเวลา ทรัพย์สินเงินทอง และควรแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ด้านการเมืองให้มาก น่าจะมีโรงเรียนสอนความพร้อมให้กับผู้สนใจในเรื่องของการเมือง วางแนวความคิดให้อะไรที่เป็นสาระน่าจะเป็นสาระสำหรับผม ผมเตรียมตัวพร้อมคิดว่าตัวเองพร้อมแต่ก็ต้องแล้วแต่โอกาส” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2546)

1.1.1.4 คุณเฉลียว สุขสม จากกลุ่มหมู่บ้านถาวร ให้แนวคิด ว่า “การเมืองไม่ว่าจะระดับใดเป็นเรื่องของประสบการณ์ ผมเข้าไปทำงานในตำแหน่ง อบต. ชะมาย ใหม่ฯ ก็ไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจมากนัก แต่ก็คิดว่าเป็นเรื่องของความตั้งใจ ผมกับ อบต. เอิบ ศักดิ์เศรษฐ์ และ อบต. พรรษา วิเศษอักษร นอกจากการที่เราจะมาร่วมประชุม คัมชา - กาแฟ กลางคืนกับสมาชิกหมู่บ้านแล้ว ว่างๆ เราก็มานั่งคุยเรื่องการทำงานในหน้าที่ อบต. ค่อยๆ เรียนรู้ ซักถามความคิดเห็นของแต่ละคนนอกเวที องค์กรทางการเมืองของบ้านเรา ผมมองว่ายังซับซ้อน ทำอะไรบางครั้งก็ค่อนข้างซ้ำ เช่น เรื่องของติดตั้งไฟฟ้าในหมู่บ้านถาวร กว่าจะได้ก็เกือบ 2 ปี ทั้งๆ ที่มีความจำเป็นมาก” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 28 มิถุนายน 2546)

1.1.1.5 คุณเพ็ญศรี ชำรงคุณภาค จากกลุ่มห้องอาหารแสงไทย ให้แนวคิด ว่า “ถูกเชิญให้เข้าร่วมกลุ่มเป็นสมาชิกการเมืองท้องถิ่นอยู่บ่อยๆ มองการเมือง เป็นเรื่องของความพร้อมและการเสียสละ และจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของการปกครอง ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น บทบาทและหน้าที่ที่ เปลี่ยนแปลงไปมากพอสมควร กลุ่มให้ข้อคิดแนวความรู้ จากการพูดคุยมากการตัดสินใจในเรื่อง การเมืองว่าลงสมัครหรือไม่ กลุ่มก็มีบทบาทเหมือนกัน ได้รับแนวความคิดจากกลุ่มเกี่ยวกับ เรื่องของสถาบันอุดมการณ์ทางการเมืองและทิศทางที่ควรจะเป็นไปต่อจากนี้มากมาย” (ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 30 มิถุนายน 2546)

1.1.2 เศรษฐกิจ ประชากร ที่ผู้ทำการวิจัย สัมภาษณ์ได้ให้แนวความรู้
ความคิด ค่านิยมและศักยภาพของกลุ่มด้านเศรษฐกิจ ไว้ดังนี้

1.1.2.1 คุณพรชัย โพธิ์ถาวร จากกลุ่มพนักงานโรงงานปูนซีเมนต์
ให้แนวคิดไว้ว่า “ผมมองเศรษฐกิจของชุมชนจากการทำงาน ยอดจำหน่ายปูนซีเมนต์ ในยุคฟองสบู่
ต้องเข้าคิวรอ ผลิตไม่ทัน ขบวนการสร้างบ้านจัดสรร เจริญก้าวหน้าเมื่อราว 6 ปีก่อน หรืออาจจะ
ก่อนหน้านั้น แต่ช่วงที่เศรษฐกิจทรุด ฟองสบู่แตก ต่างก็แย่งกันทุกฝ่าย ยอดความต้องการ
น้อยลง พวกผมทำงานไม่มี O.T. ขาดรายได้ประจำไปเยอะ แต่กลุ่มมีบทบาทที่จะร่วมวิเคราะห์ที่
ยอมรับ เพราะเป็นวงจรเศรษฐกิจระดับประเทศที่ส่งผลมายังระดับชาวบ้านอย่างเรา การจับจ่าย
ก็ไม่ค่อยคล่องมือ แต่ช่วงปี 45 เป็นต้นมา ค่อยดีขึ้นตามลำดับ ยางราคาดี ธุรกิจบ้านจัดสรร
เริ่มเปิดโครงการจัดเจนมากขึ้น” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 20 มิถุนายน 2546)

1.1.2.2 คุณสุปราณี สุขใจ จากกลุ่มพนักงานครูเทศบาลให้
แนวคิดไว้ว่า “เคยคุยกับพี่ไว้ถึงเรื่องการทำธุรกิจเพื่อเสริมรายได้ของครอบครัว ในกลุ่มขณะนี้
ก็ชัดเจนมีความหวังที่จะพัฒนาธุรกิจที่ทำอยู่มากขึ้น ต้องยอมรับว่าเมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น คือ
มีรายได้เพิ่มขึ้นก็ต้องเหนื่อยมากขึ้นไปด้วย การจัดสรรเวลาให้งานประจำ ครอบครัว และธุรกิจ
เป็นเรื่องสำคัญแต่คิดว่าโชคดี เพราะตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ เมื่อเดือนตุลาคมปี 45 มาจนถึงปัจจุบัน
ก็มียอดจำหน่ายสูงขึ้นไม่ลดลงจนน่ากลัว ตอนนี้องค์กรในกลุ่ม 2 - 3 คน ก็ทำธุรกิจมีรายได้
อิทธิพลแนวความคิดของกลุ่มเป็นตัวกระตุ้นให้กล้าลงทุนกล้าตัดสินใจ ยอดจำหน่ายดีก็คง
แสดงถึงเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่นดีขึ้นด้วย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2543)

1.1.2.3 คุณประชา เตตวิงศ์ จากกลุ่มชมรมลีลาศสัมพันธ์ทุ่งสง
ให้แนวคิดไว้ว่า “ในกลุ่มของลีลาศ จะมีคนอาชีพค้าขายหลายคน เรื่องของเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่อง
ที่เราจะพูดคุยกันเป็นส่วนใหญ่ ผมกับคุณประสงค์ซึ่งทำธุรกิจแปรรูปไม้ยางพาราเป็นเฟอร์นิเจอร์
ช่วงหลังคือราว 3 - 4 ปี ที่ผ่านมามาตลาดต้องการสูง รวมถึงตลาดต่างประเทศด้วย เช่น สิงคโปร์
ปีนัง ตอนนี้อย่างแผนส่งออกไปแถบยุโรปและอเมริกา งานที่สั่งมาเยอะลูกน้องของผม คนงานก็
เศรษฐกิจดี เพราะในแต่ละเดือนมี O.T. มาก ผมจัดการระบบเศรษฐกิจของโรงงานในลักษณะ
ของการจ่ายเงินโบนัสเป็นรายเดือนคือ หมายถึงถ้ากำไรในแต่ละเดือนมาก พนักงาน คนงาน
ในบริษัทก็จะได้รับเงินมาก เพราะคนงาน 1 คน ก็จะมีรายได้จากเงินเดือน ค่า O.T. และโบนัส
จากกำไรที่เหลือไปยังแต่ละแผนกก็มีอัตราสูงกว่าเงินเดือนประจำ บางคนเงินเดือน 4,000 บาท
ค่า O.T. 1,200 บาท โบนัสอีก 500 บาท ก็รวมรับ 5,700 บาท การวางแผนในบางครั้ง นอกจาก
กลุ่มลีลาศและคันทรี - กาแฟ กลุ่มย่อยที่มีอาชีพตรงกันก็เป็นส่วนผลักดันให้เศรษฐกิจ ธุรกิจดีขึ้น

คนงานที่บริษัท 400-500 คน รายได้ดีเยี่ยมแสดงว่าเศรษฐกิจชุมชนดีตามไปด้วย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 29 มิถุนายน 2546)

1.1.2.4 คุณวัลยา เหมพานนท์ จากกลุ่มห้องอาหารแสงไทย ให้แนวคิดที่ว่า “ถ้าจะมองว่ากลุ่มมีบทบาทและความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจหรือไม่ ขอตอบว่ามีคุณภาพของสมาชิกกลุ่มต่อเรื่องเศรษฐกิจ มองว่าเป็นความสามารถในการจัดการของแต่ละบุคคลอย่างน้อยพื้นฐานเศรษฐกิจภายในครอบครัวสมาชิกทุกคนต้องมีความสามารถจัดการได้ จึงมีโอกาสมารวมกลุ่มกันจัดการหรือช่วยเหลือกันในเรื่องอื่นๆ ธุรกิจห้องอาหารของพี่เป็นตัววัดความคล่องตัวด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชนหรือไม่ ก็น่าจะใช่ ช่วงเศรษฐกิจแย่ การรับเหมาจัดอาหารเพื่องานแต่งหรืองานเลี้ยงต่างๆ ก็ลดน้อยลง จนเราต้องช่วยกันคิดปรับราคาให้ลดลง แต่คุณภาพและปริมาณเหมือนเดิม คุยเรื่องธุรกิจแต่ละคนก็มีแนวความคิดเป็นของตัวเอง นำมาผสมผสานกันก็จะเกิดความคิดในการปรับและพัฒนาให้กิจการคงอยู่มาถึงทุกวันนี้ โดยไม่เดือดร้อน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 30 มิถุนายน 2546)

1.2 สังคมและวัฒนธรรม ประชากรที่ผู้ทำการวิจัยสัมภาษณ์ ได้ให้แนวความรู้ความคิด ค่านิยม และศักยภาพของกลุ่มด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

1.2.1 คุณนันทิชา แสงสว่าง จากกลุ่มลีลาศสัมพันธ์ ให้แนวคิดที่ว่า “สังคมต้องช่วยเหลือพึ่งพากัน กลุ่มลีลาศของพวกเราจะไม่ขาดสิ่งเหล่านี้ ตลอดเวลาคิดว่าเราผูกพันมีความรัก ความห่วงใยกันนอกเหนือจากกิจกรรม มองดูง่าย ๆ ว่า ต่างคนต่างความคิด ต่างอาชีพ แต่เมื่อรวมกลุ่มมีกิจกรรมที่เกิดจากความชอบที่ตรงกันสิ่งอื่นๆ ก็ตามมา คนในท้องถิ่นบ้านเราหากไม่มองถึงเรื่องของการแข่งขัน ก็ถือว่าเรายังมีความผูกพันกันมาก” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 27 มิถุนายน 2546)

1.2.2 คุณจงจิตร นิติธรรม เจ้าของร้านจำหน่ายอาหารอีสาน ให้แนวคิดที่ว่า “เป็นจุดยืนของการแสดงออกที่สังคมรับรู้ ในกลุ่มของพวกเราแม้จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมของท้องถิ่นมาก คุณจิตตินาด คุณสมถวิล คุณเพ็ญศรี และเกือบทุกคน เป็นสมาชิกกลุ่มกาชาดไลอ้อนส์ ลูกเสือชาวบ้าน บางทีดูนวนายงานเพื่อสังคมชนกัน แบ่งภาคเกือบไม่ทัน แต่ก็คิดว่าตัวเองและเพื่อนๆ ได้ทำประโยชน์ให้กับสังคม และส่วนรวมมากมาย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 30 มิถุนายน 2546)

1.2.3 คุณสวาท อุมารังษี กลุ่มของคุณเขวง ประกอบอาชีพค้าขาย ให้แนวคิดที่ว่า “กลุ่มของพี่เป็นกลุ่มสังคมด้านศาสนาที่ค่อนข้างชัดเจน สมาชิกในกลุ่มเกือบ 10 คน ถือว่า เป็นหลักที่จะกระจายเรื่องความศรัทธา ในศาสนาพุทธพวกเราวมกลุ่มกันศึกษาถึง

หลักความจริงของศาสนา ปฏิบัติธรรมและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาส่งเสริมศาสนาพุทธ ให้ดำรงอยู่ กลุ่มของเราบางครั้งอาจจะมีคนมองว่าเพี้ยน แต่จริงๆ พวกเรากลับมีความสุขสงบ ใจเย็น เห็นอะไรเป็นสังขารของชีวิต” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2546)

1.2.4 คุณวิเชียร วิวัฒนานุกูล เจ้าของธุรกิจ กลุ่มหมู่บ้านถาวร ให้แนวคิดว่าการรวมกลุ่มก็เป็นพฤติกรรมของสังคม หากไม่พูดถึงกลุ่มคิมชา - กาแฟ ตอนกลางคืน ในอำเภอทุ่งสง มีกลุ่มมากมาย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มมวยไทเก๊ก กลุ่มแอโรบิก กลุ่มลีลาศ และกลุ่มชมรมต่างๆ กลุ่มเหล่านี้ผมมองว่าอย่างน้อยๆ ก็เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งผมคิดว่าเป็นพื้นฐานของสังคมไทยตั้งแต่อดีต การพัฒนาส่วนนี้เป็นความเข้มแข็งของสมาชิกที่ส่งผลให้กลุ่มมีพลังในการจัดการหรือทำอะไรเพื่อส่วนรวมได้ บทบาทความสัมพันธ์ของกลุ่มในแต่ละประเภทมีส่วนในการพัฒนาสังคม หรือท้องถิ่นในหลายๆ ด้าน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2546)

1.2.5 คุณพรรษา วิเศษอักษร อบต. หมู่ 8 ตำบลชะมาย ให้แนวคิดว่าการรวมกลุ่มเมื่อรวมกันถือว่าเป็นสมาชิกกลุ่ม คุณภาพของแต่ละคนก็จะแสดงออกอย่างชัดเจน กลุ่มของพวกเรามี อบต. 3 คน มีผู้ใหญ่บ้าน 1 นอกนั้นก็มีความสามารถเฉพาะบุคคล การพูดคุยสนทนานอกจากการทำงานในหน้าที่แล้ว ก็ยังได้แนวคิด ข้อเสนอ เพื่อพวกผมซึ่งเป็น อบต. จะได้นำไปร่วมประชุมหรือร่วมนำเสนอ ซึ่งเป็นแนวคิดของประชาชนที่มีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นที่ว่าได้” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2546)

1.2.6 คุณแสวงลักษณ์ พึ่งพา เจ้าของห้องเสื้อเจ้าสาว ให้แนวความคิดว่า “พื้มองในด้านการพัฒนาวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่เป็นเจ้าของธุรกิจให้เช่าหรือเช่าตัดชุดเจ้าสาว การตัดเย็บออกแบบส่วนหนึ่งมาจากแฟชั่นของส่วนกลางหรือตามแม่กกาซีน แต่ส่วนหนึ่งก็มาจากสมาชิกในกลุ่ม คุณจงจิตร คุณเพ็ญศรี คุณจิตตินาด จะเป็นส่วนนำเสนอแบบชุดที่สำคัญ และในโอกาสเดียวกันที่ก็มีส่วนนำเสนอการแต่งกายในโอกาสต่างๆ ให้กับสมาชิก เช่นการนำผ้าทอหรือผ้าพื้นเมืองมาประยุกต์ปรับปรุงเป็นชุดใส่ไปในงานในโอกาสต่างๆ ซึ่งที่คิดว่ามีส่วนในการพัฒนาสังคมในเรื่องของการแต่งกาย เพราะในบางครั้งเมื่อเข้าสังคม การประยุกต์ การแต่งกายของเราจะเป็นที่สนใจมีคนเข้ามาสอบถาม เราก็ได้มีโอกาสนำเสนอให้กับเขาไป” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 1 กรกฎาคม 2546)

2. กลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง

คุณวิศิษฐ์ สุทธิภูธ รักษาการ ในตำแหน่งปลัดเทศบาลตำบลปากแพรก ให้แนวคิดว่าการรวมกลุ่มของประชากรในท้องถิ่นเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ไม่จำเป็นต้องเป็นกลุ่มดื่มชา – กาแฟ ตอนกลางคืน ผมมองในกลุ่มทุกกลุ่มว่ามีคุณภาพ มีส่วนร่วม มีแนวความคิดที่สามารถร่วมกันพัฒนาสังคมในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ค่านิยมในการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่อกิจกรรมสำคัญของท้องถิ่น และที่สำคัญผมมีความมั่นใจว่ากลุ่มเป็นพื้นฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลง นำเสนอแนวคิดด้านการเมือง ทั้งในส่วนของท้องถิ่นและส่วนกลาง” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 13 กรกฎาคม 2546)

คุณประดิษฐ์ ทัฬหเสวี พนักงานฝ่ายสินเชื่อนครหลวงไทย ให้แนวคิดว่าการที่ที่มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองจากการอ่าน ศึกษาหรือพูดคุยกับผู้รู้ กลุ่มทุกกลุ่มจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา อย่างน้อยสมาชิกกลุ่มก็ต้องมีความโดดเด่นของตัวเองในเรื่องหนึ่งเรื่องใด คนหนึ่งอาจจะสนใจเรื่องธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม อีกคนสนใจเรื่องการเมือง อีกคนก็สนใจเรื่องการศึกษา หรือการพัฒนาโดยเฉพาะปัจจุบัน เราถือว่า “เป็นยุคทักษิณ” คนเก่งต้องรอบรู้มีคุณภาพ การที่ทุกคนในกลุ่มพบปะสังสรรค์กัน พูดคุยกันบ่อยครั้ง เรื่องที่น่าสนใจ อภิปราย ให้ขบคิดก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ถ้าถามว่าสมาชิกกลุ่มมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในสังคมชัดเจนหรือไม่ ก็สรุปว่ามีและค่อนข้างมาก เพราะโอกาสแลกเปลี่ยนจะทำให้ดีกว่าบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 18 กรกฎาคม 2546)

คุณไพโรจน์ สีละตานนท์ ผู้จัดการส่วนบัญชีและพัสดุ บริษัทกระเบื้องกระดาศไทย ให้แนวคิดว่าการ “ประสิทธิภาพของกลุ่มจะส่งผลให้กลุ่มมีคุณภาพประชากรกลุ่มดื่มชา – กาแฟ อาจารย์ทำการวิจัยโดยส่วนใหญ่ก็เป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพ สำเร็จการศึกษาในระดับพอสมควร หน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งงานก็จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกคุณภาพของสมาชิกในแต่ละกลุ่มได้ หากจะให้พูดถึงคุณภาพหรือลักษณะของความเป็นพลเมือง มั่นใจว่ากลุ่มดื่มชา – กาแฟ มีและค่อนข้างดี ถึงแม้ว่าจะไม่ลงสัมผัสโดยตรง ก็ขอแนะนำการปฏิบัติงานกลุ่มในโรงงานมาเป็นข้อเปรียบเทียบ และคิดว่าผลสะท้อนก็คงไม่ต่างกัน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 8 พฤษภาคม 2546)

คุณเชษฐ เพชรสีห์มัน กำนันตำบลที่วัง ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมว่า “การพัฒนาคุณภาพของตนเองจากกระบวนการกลุ่ม ตามที่ยกตัวอย่างนำเสนอตนเองไปแล้วว่า ก็ยังมองต่อไปอีกว่า สมาชิกกลุ่มทุกคน และทุกกลุ่มก็มีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมารยาททางสังคม การแต่งกาย การปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติคนที่พึงมีต่อชุมชนสังคม ในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าประชุมเพื่อเป็นส่วนร่วมของสมาชิก เช่น ชมรม

กำหนด สมาชิกแม่บ้าน กลุ่ม อสม. หรือกลุ่มต่างๆ ที่ปรากฏ คงจะเป็นภาพของการรู้จักปรับตัว เป็นพลเมืองที่ดีตามหน้าที่หรือคุณลักษณะของความเป็นพลเมือง” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 23 พฤษภาคม 2546)

3. แนวคิดกระบวนการประชาสังคม

จากการที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวคิดประชาสังคม แนวคิดดังกล่าว เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชนได้เห็นว่าตนเป็นพลเมือง เมื่อได้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองอย่างถูกต้อง จะทำให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของความสัมพันธ์ที่ทัดเทียมกันของตนเอง การศึกษาวิจัยในกระบวนการกลุ่มของผู้ร่วมดื่มชา – กาแฟ ในยามค่ำคืน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ประชากรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง ขอนำเสนอแนวคิดกระบวนการประชาสังคม ซึ่งจัดเป็นพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญมีการตื่นตัว มีความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วม แก้ไขปัญหาของส่วนรวม ดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มประชากร

นายสิทธิพงศ์ เนาวพันธ์ กลุ่มพนักงานบริษัทปูนซีเมนต์ไทย ให้แนวคิดเรื่องประชาสังคมไว้ว่า “ผมอาจจะไม่มีความรู้เรื่องดังกล่าวมากมายนัก แต่ก็อยากนำเสนอว่า กลุ่มดื่มชา – กาแฟ เป็นการรวมกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีสถานภาพเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเป็นเจ้านายหรือผู้บัญชาการ ดังนั้นความคิดหรือสิ่งต่างๆ ของกลุ่มในทุกเรื่อง ที่นำเสนอเป็นแนวความคิดที่ไม่แตกต่างกันสักเท่าไร หากแต่บทบาทหรือข้อตกลงของกลุ่มตรงนี้ สามารถนำไปเป็นพื้นฐานสำคัญในการมีส่วนร่วมต่อหน่วยงาน หรือชุมชน ได้อย่างค่อนข้างชัดเจน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 4 กรกฎาคม 2546)

ว่าที่ร้อยตรี ปริณี สมสังข์ กลุ่มพนักงานครูเทศบาล ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวว่า “ขอยกตัวอย่างง่ายๆ การรวมกลุ่มของพวกเราเป็นไปในลักษณะเสมอภาค คือ เป็นคนรุ่นเดียวกัน ความคิดความอ่านก็คงไม่ต่างกันมาก การพูดคุยนำเสนอเรื่องราวที่คิดว่าเป็นปัญหาของการทำงาน หรือการใช้ชีวิตในสังคมของความเป็นครอบครัว เศรษฐกิจและสิ่งต่างๆ รอบตัว เป็นการทำทุกคนมีส่วนร่วมที่จะนำเสนออธิบาย ยอมรับและหักล้างกันด้วยเหตุผล แล้วก็นำมาเป็นแนวคิดที่จะพัฒนางานตนเอง พัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัว หรือนำเสนอต่อบุคคลอื่นที่ร่วมงานหรือรู้จัก อย่างชนิดที่เรียกว่าค่อนข้างชัดเจน ซึ่งจริงๆ แล้ว กลุ่มสามารถกระจายความคิดไปสู่กลุ่มที่ใหญ่กว่า เช่น ครูทุกคนในโรงเรียน หรือกลุ่มพนักงานครูเทศบาลแล้วส่งผล ไปยังท้องถิ่นหรือชุมชนได้” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 4 กรกฎาคม 2546)

คุณแพทย์ศรี ชำรงคุณภาค เจ้าของธุรกิจกลุ่มห้องอาหารแสงไทย ให้แนวคิดว่า

“พูดคุยตามความสามารถที่พอมืออยู่ หากพูดถึงประชาสังคม ที่มองเป็นเรื่องของการเมือง เป็นความคิดส่วนตัวจะผิดหรือถูกก็ไม่ทราบ มองต่อไปว่าการเมืองไม่ว่าระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศเป็นเรื่องของกิจกรรมส่วนรวม ทุกคนที่เป็นประชาชนต้องมีส่วนร่วม โดยไม่ใช่ว่าหน้าที่ของใครหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จริงอยู่เรามีผู้แทนที่เราเลือกแต่จริงๆ แล้ว บางครั้งคนที่ถูกเลือกก็อาจจะไม่ตรงใจเรา แต่เมื่อเขาถูกเลือกก็ต้องยอมรับ กลุ่มของพี่แม้ว่าจะเป็นผู้หญิงส่วนมาก แต่เรื่องของความอดทน การวิจารณ์ที่สร้างสรรค์ในเรื่องที่ถูกต้อง และถกเถียงในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก็เป็นสิ่งที่กลุ่มมีโอกาสขยายต่อไปยังกลุ่มหรือหน่วยอื่นๆ คงมีผลหรือส่งผลไปถึงผู้บริหารหรือผู้ปกครองท้องถิ่นบ้านเมืองไม่มากนักน้อย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 1 กรกฎาคม 2546)

นายสกล โอธวารีย์ จากกลุ่มนักธุรกิจ ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวว่า “พวกผมทุกคนมีความทัดเทียมกันด้านความคิด โดยเฉพาะเรื่องการเมือง ผมคิดว่าน่าจะตรงกับความหมายของประชาสังคมในช่วงปีนี้ (พ.ศ. 2546) ตั้งแต่ต้นปีพวกเราจะคุยอภิปรายได้กันในเรื่องของการเมืองท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ และเป็นที่น่าทึ่งกันว่าสิ้นปีการเมืองก็จะหมดสมัย มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเลือกตั้งซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนในท้องถิ่น บางครั้งในกลุ่มก็จะนั่งวิเคราะห์พิจารณาถึงตัวผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และการคัดเลือกบุคคลเข้ามาบริหารงานในตำแหน่งต่างๆ มุมมองของกลุ่มก็น่าจะมีผล คือมีส่วนร่วมในการวางแผนความคิด เพราะเมื่อแยกออกจากกลุ่มศิษย์ - กาแฟ ก็ยังมีกลุ่มที่ประกอบอาชีพที่จะรองรับความคิด ซึ่งกลุ่มก็น่าจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างหรือพัฒนาประชาสังคม ในระดับพื้นฐานหากหลายๆ กลุ่มของท้องถิ่นก็น่าจะส่งผลไปยังชุมชนหรือส่วนกว้างได้” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 4 กรกฎาคม 2546)

นายเชวง จินวรรณ ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวว่า “ในกลุ่มของคนในสังคม กลุ่มของพี่น่าจะเป็นกลุ่มของคนระดับกลาง คือไม่ต้องเหนื่อยแบบปากกัดตีนถีบ ในการดำรงชีวิต แม้ในอดี้อาจจะมีบ้างแต่ก็เล็กน้อย ไม่ถึงกับเดือดร้อนเคยอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องของ “ประชาสังคม” ไม่ทราบว่าผิดหรือถูก การเกิดขึ้นของคำนี้จะเกิดขึ้นในส่วนของคุณคนระดับกลาง ซึ่งพอจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของการบ้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงวัฒนธรรม กลุ่มของพี่ก็อาจจะพูดคุย ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่กลุ่มชอบ ซึ่งแน่นอนว่ามันเป็นความคิด ความอ่านของกลุ่ม และส่งผลในการพัฒนา หากแต่ถ้าถ้ามองให้ลึกซึ้งสังคมบ้านเรา คนในหมู่บ้านต่างๆ ที่ยังไม่เข้าใจ ไม่มีความคิด ความอ่าน คิดแต่เพียงว่าถ้ามีการเลือกตั้ง เช่น ขณะนี้กำลังจะเลือกตั้ง อบต. ก็มีความต้องการให้ญาติพี่น้องหรือลูกหลานถูกเลือก

แต่ทั้งคนที่มีสิทธิ์เลือกหรือถูกเลือกเข้าใจอะไรในการก้าวเข้าสู่ความเป็น อบต. มากน้อยแค่ไหน
 คงเป็นเรื่องน่าคิดพอสมควร” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 16 กรกฎาคม 2546)

นายถาวร ภานุรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ตำบลชะมาย ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวว่า
 “ทำงานในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านก็จะพูดคุยกับ อบต. เฉลียว อบต.พรรยา และ อบต.เอิบ ถึงเรื่อง
 ของการทำงานในท้องถิ่น เคยมีผู้รู้พูดคุยเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
 ให้ร่วมนำเสนอแนวคิด ข้อเสนอ ที่เป็นความต้องการแท้จริงของพวกเขา หรือปัญหาที่พวกเขา
 ต้องการให้ช่วยเหลือ แก้ไข เช่น ขอลงขยะเพิ่มในหมู่ 8 ของติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะเพื่อเปิดใช้
 ตอนกลางคืน ในแต่ละหมู่บ้านของหมู่ 8 แต่ในทางกลับกันประชาชนเอง บางกลุ่ม บางครอบครัว
 ก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับการทำงาน หรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นสักเท่าไร ยกตัวอย่างเช่น
 ไม่ยอมชำระค่าขยะ โดยอ้างว่าไม่อยู่บ้านตอนกลางวันอะไรทำนองนี้ เป็นต้น จึงคิดว่าถ้า
 ประชาสังคมคือ ความร่วมแรง ร่วมใจของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชน ก็คงต้องใช้เวลา
 อีกนานพอสมควรที่จะสร้างให้เกิดอย่างแท้จริง” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 16 กรกฎาคม 2546)

3.2 กลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้อง

นายจ่านัน ดอกไม้หอม ศึกษาพิเศษ เทศบาลตำบลปากแพรก ให้แนวคิดว่า
 “กลุ่มทุกกลุ่มเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการประชาสังคม คุณภาพของกลุ่มที่ปรากฏอย่างน้อย
 การที่คนมารวมกลุ่มกันจนเกิดเป็นรูปธรรมก็มาจกพื้นฐานของความคิด ความเชื่อ หรือมีจุดมุ่งหมาย
 ที่ตรงกัน กลุ่มดื่มชา – กาแฟ ไม่ว่าจะยุคสมัยใดก็ต้องมีการวิจารณ์ พูดคุย ถึงเรื่องของสังคม
 เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งในระดับรากหญ้า คือตั้งแต่ อบต. สูงขึ้นมาก็เทศบาล หรือระดับประเทศ
 และคนกลุ่มนี้ บางคนอาจจะไม่มีการศึกษาสูง แต่ก็มีความสนใจ เรื่องดังกล่าวพลังความคิดของ
 แต่ละคนจะเป็นพลังกลุ่ม หลายๆ กลุ่มก็มีแรงขับเคลื่อนให้ท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลง หากจะ
 วิเคราะห์ให้ละเอียด เขตเทศบาลของเราเองการเลือกตั้งแต่ละครั้งก็อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลง
 อย่างสิ้นเชิงเหมือนที่เราเห็น หากเพียงแต่ว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง บุคคลที่เข้ามาเป็นปากเสียง
 หรือตัวแทนของประชาชนจากตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนหรือทำงานตาม
 นโยบายที่วางไว้ได้สักเพียงใด” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 4 กรกฎาคม 2546)

นายประคิษฐ์ ชันประเสริฐ พนักงานสินเชื่อธนาคารนครหลวงไทย ได้ให้แนวคิด
 ไว้ว่า “ในมุมมองพื้นฐาน การที่ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมค่านิยมในการรวมกลุ่มดื่มชา – กาแฟ
 มาเป็นตอนกลางคืน ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ในขณะเดียวกันหากสังเกตดู
 จะเห็นกลุ่มดื่มชา – กาแฟ ในตอนเช้าเป็นกลุ่มนักศึกษาสถาบันในท้องถิ่นระดับ ปวช. ปวส.
 ของ เอส.เทค. พาณิชยการทุ่งสง เทคนิคทุ่งสง หรือเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งผมจะพบเห็นบริเวณ

ตามแยกไปตรงก่อนข้างมาก อาจจะเป็นคำนิยมของนักศึกษาเหล่านั้นต่อไปในอนาคต รวมถึงกลุ่มของผู้สูงอายุ และมั่นใจว่าทั้งกลุ่มตอนเช้าและตอนกลางคืน ในสาระเรื่องราวที่พูดคุยกันก็น่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพส่วนตัว หรือการมีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์เรื่องต่างๆ ในสังคม รวมถึงเรื่องของการเมืองท้องถิ่น หากประชาสังคมคือความคิด ข้อเสนอแนะ หรือกระบวนการแก้ปัญหา วิสัยทัศน์ของคนในระดับเดียวกันกลุ่มดื่มชา – กาแฟ ก็คือกลุ่มประชากรสังคมที่ชัดเจน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 18 พฤษภาคม 2546)

นายแพทย์สุวรรณศรี กาญจนะ แพทย์ประจำโรงพยาบาลทุ่งสง ให้แนวคิดเรื่องดังกล่าวว่า “ผมมองกลุ่มทุกกลุ่มว่ามีศักยภาพ มองจากภาพรวมในวันสำคัญๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้นจะมีกลุ่มต่างๆ มากมายมาร่วมกิจกรรม เช่น การเดินเทิดพระเกียรติ 12 สิงหาคมหาราชินี หรือ 5 ธันวาคมหาราช อาจารย์ศึกษาเรื่องของกลุ่มผู้ดื่มชา – กาแฟ ตอนกลางคืน ประชากรคือผู้ประกอบการอาชีพมีรายได้ ศักยภาพของกลุ่มเป็นกระบวนการประชาสังคม โดยที่กลุ่มเองก็อาจไม่ทราบ จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ค้นคว้าหรืออ่านหนังสือ Civil society ถือกำเนิดในกลุ่มของประชากรที่เป็นคนเมืองไม่ใช่นายบพ ดังนั้นหากพิจารณาตรงนี้แล้ว กลุ่มผู้ดื่มชา – กาแฟ ที่ทำการศึกษาวิจัย คงเป็นกลุ่มที่ชัดเจนในเรื่องของประชาสังคม คือพื้นฐานความคิด คำนิยม หรืออุดมการณ์ต่างๆ ก็คงสอดคล้องกับลักษณะของสังคมที่อาศัยอยู่” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 9 กรกฎาคม 2546)

พันโทนายแพทย์ปรีวรต อุดมศักดิ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปากแพรก ให้แนวความคิดไว้ว่า “กลุ่มเป็นประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็กลุ่มดื่มชา – กาแฟ ตอนกลางคืนที่อาจารย์ทำการวิจัย กลุ่มมวลชนต่างๆ ในท้องถิ่น ล้วนมีความเป็นประชาสังคมทั้งสิ้น ผมวางแนวคิดเรื่องประชาสังคมมาเกือบ 15 ปี แล้วก่อนลงเลือกตั้งสมัยแรก เมื่อคิดว่าตัวเองต้องกลับมาพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอน คนทุ่งสงมีความเป็นประชาสังคมมานานแล้ว การเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นทุกครั้งที่ผ่านมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงก็เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยสิ้นเชิง ซึ่งตรงนี้ผมมองและยอมรับพลังความคิด พลังของคนในชุมชน เป็นพลังขับเคลื่อนที่พร้อมจะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงการบริหารงานของท้องถิ่นอยู่เสมอ เพียงแต่ในบางครั้งหากประชาสังคมเป็นพลังของอัตราหรือความเป็นตัวตนของใครคนใดคนหนึ่ง ประสิทธิภาพของพลังก็อาจจะเข้าไปในทางตรงกันข้ามกับความต้องการที่แท้จริงของสังคมและท้องถิ่น” (ให้สัมภาษณ์เมื่อ 18 พฤษภาคม 2546)

จากการสัมภาษณ์ถึงแนวคิดของกลุ่มประชากร และผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดที่เกิดจากการรวมกลุ่มของประชากร ในการดื่มชา – กาแฟ ในยามค่ำคืนในเรื่องของการพัฒนาคุณลักษณะแห่งความเป็นพลเมือง และกระบวนการประชาสังคมของกลุ่ม

คุณลักษณะ 3 ประการของความเป็นพลเมือง ซึ่งบุคคลในสังคมจะต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้

(Knowledge) มีอุดมการณ์ ค่านิยม (Value and Virtue) และการมีส่วนร่วม (participation) เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กลุ่มของประชากรที่รวมกลุ่ม ดื่มชา-กาแฟ มีภาพลักษณ์ของคุณลักษณะดังกล่าวที่ค่อนข้างชัดเจนพอจะสรุปได้ ลักษณะดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพด้านความรู้ ด้านสังคม เป็นผลที่เกิดจากการที่กลุ่มมีส่วนผลักดันให้สมาชิก เข้ารับการศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรมอันเป็นการยกคุณภาพของตนเองด้านคุณวุฒิ การสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ในการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มหรือต่างกลุ่ม ความสามารถในการแสดงออกให้กับสังคมหรือชุมชน ได้รับความรู้ การรู้จักปรับตนเองให้เข้ากับรูปแบบของสังคม และการรู้จักแก้ปัญหาของสังคม ตั้งแต่สังคมระดับเล็กสุดคือครอบครัว ไปจนถึงสังคมระดับท้องถิ่นและชุมชน

2. การพัฒนาความรู้ด้านวัฒนธรรม การยอมรับการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในวันสำคัญทางศาสนา ตลอดจนการเสียสละตนเป็นผู้จรรโลงพุทธศาสนา วัฒนธรรมการแต่งกาย ตลอดจนการมีวัฒนธรรมของการมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาของสังคม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. การพัฒนาความรู้ด้านการเมือง การเคลื่อนไหวในการมีส่วนร่วม การปกครองท้องถิ่นประชากรถือได้ว่าเป็นบุคคลระดับกลางย่อมมีพลังความคิดที่จะผลักดันให้การปกครองในท้องถิ่นของตนเองเป็นไปในลักษณะที่ประชาชนในท้องถิ่นพึงประสงค์ได้มากพอสมควร ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมในด้านการเมือง การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปากแพรกในปีพุทธศักราช 2534 หรือ 2538 จะเห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปากแพรกเป็นพลังสำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงการเมืองส่วนท้องถิ่นอย่างสิ้นเชิง โดยผลของการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ทีมที่ชนะการเลือกตั้งเป็นทีมใหม่ เข้ามาบริหารงานแบบยกทีม ซึ่งผลดังกล่าวประชากรต่างยอมรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วยความเต็มใจ ไม่มีการประท้วง หรือคัดค้านเกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากการขับเคลื่อนและพลังของกลุ่ม กลุ่มจึงมีบทบาทสำคัญ มีศักยภาพต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และเป็นพื้นฐานสำคัญของประชากรที่มีความปรารถนา มีการตื่นตัวมีส่วนร่วมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมและท้องถิ่น อันเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ และพึ่งตนเองได้อย่างมีคุณภาพ